

**הבזיאון
הישראלי**
מרכז יצחק רבין

חמד
בית חינוך כמשפחה

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל

שלושים שנה אחרי... מה נלמד?

ערכת פעילות לכיתות ז'-י"ב

צילום באדיבות יעקב סער, לשכת העיתונות הממשלתית

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكرى ال-30 لـ اغتيال رئيس الحكومة
وزير الدفاع اسحاق رابين

**הבזיאון
הישראלי**
מרכז יצחק רבין

משרד החינוך

את יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה יצחק רבין אנו מציינים בימים בהם הלב שמח, נרגש ומלא הודיה על השבתם של החטופים החיים שהוחזקו בשבי החמאס ובתפילה וציפייה להשבתם של כל החטופים החללים במהרה.

יום השנה יצוין בתום שנתיים של מלחמה ארוכה וקשה ונסיבות ביטחוניות, פוליטיות וחברתיות מורכבות המתבטאות גם במחלוקות קשות בין ציבורים שונים בחברה הישראלית לצד גילויי סולידריות וערבות הדדית חוצי מגזרים וקבוצות. גם השנה, נרתום את יום הזיכרון לרצח רבין לדיון על אודות דמותן של החברה הישראלית ומדינת ישראל ולקריאה לאחריות משותפת לעתידן.

בשנת 1994 אמר רה"מ ושר הביטחון יצחק רבין:

"אנו נמצאים בימים האלה בעיצומו של קרב [...] במלחמה שתהיה אולי מן החשובות והמכריעות בתולדות העם היהודי [...] המלחמה על דמותה של מדינת ישראל. מי אנחנו? לאן אנו חותרים?"

השנה, ננסה להתמודד עם השאלות ששאל יצחק רבין, באמצעות עיסוק בקשר שבין זיכרון, למידה ואחריות.

1. התלמידים יחשפו לדמותו ופועלו של יצחק רבין.
2. התלמידים יכירו את חוק יום הזיכרון ליצחק רבין וידונו במטרותיו.
3. התלמידים יצביעו על דרכים שונות שבהן אפשר לציין את יום הזיכרון לרצח יצחק רבין.
4. התלמידים ידונו בחשיבותה של לקיחת אחריות אישית וחברתית לעתידה של החברה הישראלית ומדינת ישראל.
5. התלמידים יציעו דרכים לקידום שיח ערכי ופעולות ליצירה והעמקה של חיבורים בין חלקי החברה הישראלית.
6. התלמידים יעסקו במקורות על חשיבות האחריות האישית והציבורית.
7. התלמידים/ות יתנסו ביצירת פעילות עבור יום הזיכרון ליצחק רבין.

למורה: ערכה זו כוללת שלוש חטיבות תוכן:

1. יצחק רבין חייו ופועלו
2. מדרש כרזה
3. מה נלמד ומה נלמד?

בכל חטיבת תוכן מצויות כמה פעילויות.

מומלץ לעבור על הערכה מבעוד מועד ולבחור את הפעילויות ההולמות ביותר את כיתתך: תואמות את אופי הכיתה, את רוח בית הספר ואת המשאבים העומדים לרשותך

יצחק רבין, יליד ירושלים, חניך בית הספר החקלאי כדורי, חייל ומפקד בפלמ"ח ובצה"ל, רמטכ"ל
הניצחון במלחמת ששת הימים, שגריר ישראל בארצות הברית, ראש הממשלה בזמן מבצע אנטבה,
חותם הסכם השלום עם ירדן והסכם אוסלו.
נרצח בידי מתנקש יהודי על רקע אידאולוגי ופוליטי.
הדי שלוש היריות שנורו אז, בכיכר, במוצאי שבת שבת, י"ב בחשון, תשנ"ו, 4.11.1995,
עדיין נשמעים בעוצמה רבה.

יצחק רבין – חייו ופועלו

המורה תציג כרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה – 19 לרצח יצחק רבין.

☐ מה רואים בכרזה?

☐ מדוע לדעתכם בחרה מעצבת הכרזה להציג את יצחק רבין כעוטה שתי חליפות בעת ובעונה אחת?

☐ איזה מסר מעבירה הכרזה?

המורה תקרין סרטון העוסק בחייו ובמותו של יצחק רבין (6:27 דקות).

☐ אילו מחשבות ורגשות הסרטון מעורר בכם?

☐ אילו אירועים היסטוריים מזכרים בסרטון?

☐ אילו תפיסות ואיזה חזון הנחו, לדעתכם, את יצחק רבין בדרכו, ובתפקידים הרבים שמילא?

☐ אילו תכונות אפשר לייחס ליצחק רבין לאור מה שראיתם בסרטון ולאור הכרזה שהוצגה?

יצחק רבין

יצחק רבין

יום הזיכרון ה - 19 ליצחק רבין, י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995
الذكرى ال- 19 لمقتل اسحاق رابين, 4.11.1995

יצחק רבין – חייו ופועלו

המורה תציג את הציטוט של יצחק רבין ותדון עם הכיתה בשאלות שלהלן:

- ☐ מהי הטענה המרכזית של יצחק רבין בציטוט זה?
- ☐ האם אתם מסכימים עם טענה זו?
- ☐ האם הציטוט רלוונטי גם היום? שלוש שנה אחרי? מדוע?
- ☐ מדוע לדעתכם בחר יצחק רבין להדגיש את תפקידם של אנשים שונים (לרבות בעלי מקצועות שונים) בעיצוב ההיסטוריה?
- ☐ מה אפשר ללמוד על תפיסתו של רבין את תפקידם של מנהיגים בעיצוב ההיסטוריה?
- ☐ איזו אחריות, אם בכלל, מטילים דבריו של יצחק רבין על כל אחד מאיתנו?
- ☐ בחרו דמות אחת שמזכיר יצחק רבין (חקלאי, מורה, רופא, הורה וכיוב') והסבירו כיצד היא יכולה להשפיע על מהלך ההיסטוריה.

"לעולם לא ייתם הוויכוח:

"מי מעצב את פני ההיסטוריה: המנהיגים או הנסיבות"?

הנה תשובתי לכם: אנחנו כולנו מעצבים את פני ההיסטוריה.

אנחנו – העם: אנחנו - החקלאי ההולך אחרי המחרשה, המורה בבית הספר, הרופא המציל חיים, המדען

מול המחשב, פועל החרושת מול המכונה, פועל הבניין על הפיגום.

אנחנו – האמא המלווה בדמעות את בנה ביום גיוסו לצבא...

אנחנו האב הדואג והחרד בלילות לשלום ילדיו; אנחנו - יהודים וערבים... אנחנו – העם – אנחנו מעצבים

את פני ההיסטוריה;

ואנחנו המנהיגים, שומעים את הקולות, מזהים את רחשי הלב של מאות-האלפים והמיליונים ומתרגמים

אותם למציאות".

(יצחק רבין, 1994)

בדומה לדברים אלו של יצחק רבין, פירש הרב יחזקאל יעקבסון את הפסוק בבראשית:

"אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת" (בראשית ב, ג)

הקב"ה הותיר לנו בעולמו מרחבים רבים של עשייה, עבודה ומלאכה.

ודאי שבכוח הבורא לברוא עולם מושלם, אך הוא בחר לברוא עולם משתלם, ועלינו

מוטלת החובה להשלימו.

הבורא משתף אותנו ביכולת ובזכות להיות כאלוהים ולפעול עם אל.

(פרשת בראשית - אשר ברא אלוקים - לעשות!, הרב יחזקאל יעקבסון, אתר ישיבת

שעלבים)

- ☐ מה מחדש ומוסיף פירוש זה על פשט הפסוק?
- ☐ עד כמה אתם מרגישים אחריות וחובה לפעול להשלמת העולם בחייכם?
- ☐ כיצד אפשר להגביר תחושות אלו?

קורות חייו של יצחק רבין, על שלל התפקידים הציבוריים שמילא,
מלמדים על מסירותו ואהבתו למדינת ישראל,
ומבטאים את אמונתו כי פעילות אזרחית למען החברה והמדינה היא משאב משמעותי ומרכיב הכרחי
בחוסנה של החברה והמדינה.

מדרש כרזה

שאלות לדיון לבחירת המורה:

1. מה רואים בכרזה?
2. אילו מחשבות הכרזה מעוררת?
3. מהו הרעיון העומד בבסיס הכרזה?
4. איזה מסר מעבירה הכרזה?
5. באילו רכיבים בחר מעצב הכרזה להשתמש?
6. מה המשמעות של הרכיבים השונים? כיצד הם משרתים את המסר?
7. האם טכנולוגיות של בינה מלאכותית יכולות לסייע בהכרעת דילמה אישית, פדגוגית, חברתית או לאומית?
8. איזו כותרת מתאימה לכרזה?
9. מה לדעתך הקשר בין הכרזה לבין יום הזיכרון לרצח יצחק רבין?
10. איזה מסר מעבירה הכרזה לגבי החברה הישראלית בהווה ובעתיד?
11. איזה מסר מעבירה הכרזה לגבי תפקיד האזרחים בישראל?
12. קראו את דבריו של יוצר הכרזה. האם אתם מסכימים איתו? מדוע?

המשך - שאלות לדיון לבחירת המורה:

וכשלו איש באחיו. דרשו רז"ל בעון אחיו, מלמד שכל ישראל ערבים זה לזה. וכן אמר משה (דברים כט) כל איש ישראל, כל ישראל נתפסים בעון איש אחד... ומזה אמרו בשיר השירים רבה (ו) אל גינת אגוז ירדתי, למה נמשלו ישראל לאגוז, מה אגוז אתה נוטל אחד מן הכרי כולם מדרדרין ומתגלגלין זה אחר זה, כך ישראל לקה אחד מהם כולם מרגישינ שנאמר (במדבר טז) האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף.

(רבנו בחיי, ויקרא כ"ו, ל"ז, א')

- ☐ במה תורם פירוש זה להבנת המסר של הכרזה?
- ☐ כיצד אתם תופסים את האחריות הזאת במישור האישי? החברתי? הלאומי?

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
 י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكري ال-٣٠ لغتيال رئيس الحكومة
 وزير الدفاع اسحاق رابين

המזיאון
הישראלי
 מרכז יצחק רבין

מה נלמד?

את המילה "נלמד" אפשר להבין במשמעות של זמן עבר, בניין נפעל (סביל).

על בסיס משמעות זו, כוונת השאלה "מה נלמד" היא:

"מה נלמד" (בשנים שחלפו)?

את המילה "נלמד" אפשר להבין במשמעות של זמן עתיד, בניין פעל (פעיל).

על בסיס משמעות זו, כוונת השאלה "מה נלמד" היא:

"מה עתיד להילמד"?

שלושים שנה אחרי... מה נלמד?

בשנת 1997, שנתיים לאחר רצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
חוקקה הכנסת את חוק יום הזיכרון ליצחק רבין.

- מה משמעותו של חוק?
- מדוע יש צורך בחוק המנחה לציין את רצח יצחק רבין?
- אילו חוקים נוספים מנחים את מערכת החינוך לעסוק בימי זיכרון? אילו ערכים הובילו לחקיקת החוקים הללו?
- האם יש משהו ייחודי מבחינתך בלמידה המוקדשת לציון יום הזיכרון ליצחק רבין?

שלושים שנה אחרי... מה נלמד ולשם מה?

3
מומלץ לכיתות ט'-יב'

1. אילו ערכים נלמדו בבית הספר לאורך השנים בימי הזיכרון לרצח יצחק רבין?
2. האם הערכים האלה נותרו אתכם?
3. היכן הם באים לידי ביטוי בחיים שלכם?
4. היכן הם באים לידי ביטוי בחיים הציבוריים במדינה?
5. אילו ערכים נוספים היה ראוי לדעתכם שיילמדו? נמקו.

שלושים שנה אחרי... מה נלמד ולשם מה?

3
מומלץ לכיתות ט'-יב'

"תנו רבנן: בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור. תניא אידך: בזמן שהצבור שרוי בצער, אל יאמר אדם: אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי... אלא יצער אדם עם הצבור. שכן מצינו במשה רבינו, שציער עצמו עם הצבור, שנאמר: וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה? אלא כך אמר משה: הואיל וישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער. וכל המצער עצמו עם הצבור - זוכה ורואה בנחמת צבור" ([תענית יא ע"א](#))...

בלשונם של חז"ל, 'אחריות' היא 'ערבות': "כל ישראל ערבין זה לזה" - משמע, עם ישראל הוא רקמה אנושית חיה, שכל איבר בה - אכפת לו ממצבם של אחיו, והוא אחראי לעשות את המקסימום לשיפור מצב זה. תחושת אחריות שאדם מרגיש כלפי מישהו אחר פירושה שהוא אינו מחפש כר או כסת לשבת עליהם כאשר חבריו שרויים בצער. משה רבנו ישב על אבן כיוון שהרגיש שותף בצערם של אחיו, ואף אנו נדרשים להרגיש שותפות וליטול אחריות לתיקון החברה כולה.

(מתוך שיעור של הרב יהודה עמיטל זצ"ל, ממחויבות לאחריות, 13.12.2001, [באתר ישיבת הר עציון](#))

שלושים שנה אחרי... מה נלמד ולשם מה?

3
מומלץ לכיתות ט'-יב'

1. כיצד תפס הרב עמיטל את אחריות היחיד כלפי הציבור שהוא חלק ממנו?
2. לדעתכם, מה משמעות הדבר בהקשר של יום הזיכרון השלושים לרצח?
3. מה משמעות הדברים בהקשר של התקופה בה אנו חיים וביחס לעתידה של החברה הישראלית?
4. מה בכוחכם לעשות כדי "להרגיש שותפות וליטול אחריות לתיקון החברה כולה"?

שלושים שנה חלפו מאז הרצח: מה נלמד ולשם מה?

"למידה" מוגדרת כתהליך של רכישה, הרחבה או שיפור של ידע, הבנה, יכולות או מיומנויות, המאפשר שינוי וצמיחה. הלמידה מבוססת על התנסות ומובילה לשינוי קבוע בהתנהגות. למידה משמעותית היא פועל יוצא של [שישה יסודות](#) (שולמן, 2002) :

מעורבות והנעה

ידע והבנה

עשייה ופעולה

עיון וביקורת

שיקול דעת ותכנון

מחויבות וזהות

שלושים שנה חלפו מאז הרצח: מה ניתן עוד ללמוד ולשם מה?

המורה תחלק את הכיתה לקבוצות המונות 5-6 משתתפים.

□ כל קבוצה תתבקש לעצב כרזה בנושא יום הזיכרון ליצחק רבין, המגלמת לפחות שניים מתוך [ששת](#)

[יסודות הלמידה](#), בעזרת בינה מלאכותית.

□ התלמידים יוכלו להיעזר ב[בכרזות](#) מימי הזיכרון הקודמים, לבחירת ערך אחד או יותר אותו הכרזה תקרא לקדם.

□ כל קבוצה תציג במליאה את התוצר שלה ותסביר כיצד באים לידי ביטוי יסודות הלמידה בכרזה ומהו הערך שהיא קוראת לקדם וכיצד הוא מתקשר ליום השנה לרצח יצחק רבין ז"ל?

□ בתום ההצגה של כלל הקבוצות תגבש הכיתה 'חזון' ביחס לשאלה 'מה נלמד' בימי הזיכרון הבאים ותבהיר על אילו ערכים, עקרונות ומידע יש לבסס את הלמידה העתידית במערכת החינוך ביום הזיכרון ליצחק רבין בכדי לחזק את חוסנה של הדמוקרטיה ושל החברה הישראלית. החזון ישלח [למרכז יצחק רבין](#) ויהווה חלק משמעותי בתשתית לפיתוח תכניות לימוד בעתיד.

דבר היוצר – אלעד לחמני

"הכרזה עוצבה מתוך מחשבה על הרצח כעל צומת היסטורי המלווה אותנו כחברה גם שלושים שנה אחרי. הנושא העיקרי שסביבו נבנתה הכרזה הוא הזמן והזיכרון. מדובר בפרק זמן משמעותי שמאפשר למידה, הפקת לקחים ויישומם, אך גם עלול לטשטש את הזיכרון ואולי אף את הטראומה. הכרזה מאפשרת להאיר על אחד התפקידים המרכזיים של הבינה המלאכותית בחיינו: מענה על שאלות, ולשאל האם תפקידה לסייע גם במענה לשאלות מוסריות, חברתיות וערכיות? תשובתו של הצ'אט לשאלה "מה נלמד" מהרצח, ותחתיה הכותרת המרכזית מציבים בפני הצופה בכרזה את האתגר: האחריות להמשך בידיים שלנו. השאלות הנוספות "מן ההיסטוריה" שמופיעות בכרזה, על קרעים, אחריות, דיאלוג, חופש ביטוי, סובלנות, אינן מלוות בתשובות, ומעודדות את המתבונן לשאול שאלות באופן פעיל ולנסות לספק להן תשובות. דמותו של יצחק רבין ברקע מזכירה שהשאלות אינן מופשטות או תיאורטיות, אלא מהדהדות על רקע מציאות ממשית. הבחירה לטשטש את תמונתו של יצחק רבין, נועדה לשקף את הזמן שעבר והזיכרון ההולך ומתרחק.. הכרזה מבקשת להפוך את הזיכרון המיטשטש לאקט של למידה, חשיבה ושיח.